

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРЯКИЯ

Брой 17 • год. ХСVII • 10 септември 2021 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

125 години
организирано тракийско
движение в България

ЛИЧНОСТИТЕ, КОИТО НАПИСАХА
ИСТОРИЯТА НА ТРАКИЙСКАТА
ОРГАНИЗАЦИЯ В СТАРА ЗАГОРА

На стр. 6-7

15-ТО ИЗДАНИЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР „БОГОРОДИЧНА СЪПКА“

Водосвет на 15-то издание на Националния тракийски фолклорен събор Богородична съпка

На 28 и 29 август в Старозагорски минерални бани се проведе 15-то издание на Националния тракийски фолклорен събор „Богородична съпка“.

Организаторите на събора Община Стара Загора,

Съюз на тракийските дружества в България Тракийско дружество „Одринска епопея“ в града на липите, кметството на Старозагорските бани, Общество за фолклор, Народно читалище „Христо Ботев 1952“,

Старозагорски бани, се бяха погрижили за отлична организация, богата културна програма и атрактивни съпътстващи прояви на форума (Детски творчески работилници, Занаятчийска чаршия, На селски сбор не

се кани, „Фотото от нас, снимките за вас и мн.др.“, които съдействаха за постигане на целите – съхраняване и предаване на младото поколение на българските народни традиции и обичаи.

Официални гости на събора бяха зам.-министърът на туризма Мария Белколева, кметът на Старозагорските бани Станчо Станев, зам.-кметове на Община Стара Загора Иванка Сотирова и Красимира Чахова,

председателят на постоянната комисия по култура, туризъм и вероизповедания към Общински съвет в града Дарин Петков, общински съветници.

Продължава на 2-а стр.

Председателят на СТДБ с приветствено слово към участниците в събора

**СЪЮЗЪТ НА ТРАКИЙСКИТЕ
ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ
ТРАКИЙСКИЯТ ЖЕНСКИ СЪЮЗ ПРИ СТДБ
СЪС СЪДЕЙСТВИЕТО НА ОБЩИНА
КРУМОВГРАД И КМЕТСТВОТО НА С. АВРЕН**

ВИ КАНЯТ

**НА ПОКЛОНЕНИЕ ПРЕД
ПАМЕТТА НА ИЗБИТИТЕ ЖЕНИ
И ДЕЦА ОТ С. МАНАСТИР**

25 СЕПТЕМВРИ 2021 Г.

10.00 ч. – заупокойна молитва в църквата „Свети Иван Рилски“ в гр. Крумовград, в памет на избитите жени и деца от село Манастир

11.00 ч. – Откриване на събора поклонение в с. Аврен

11.45 ч. – Поднасяне на венци и цветя на паметника на избитите жени и деца

15-ТО ИЗДАНИЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР...

Продължение от 1-а стр.

В събора участваха Кр. Преманов, председател на СТДБ, Михаил Вълков, зам. председател на ЦР на СТДБ и председател на ТД „Тракия“ в гр. Ямбол, Маргарит Петров, зам. -председател на ВК на СТДБ и председател на ТД „Бойко Чавдаров“ в Харманли, Кирил Киряков, зам.-председател на ВК на СТДБ и председател на ТД Лазар Маджаров, Сливен, Цанко Атанасов, член на ЦР на СТДБ, председател на Старозагорското тракийско дружество и съпредседател на ТМСБ, Десислава Костова – член на ЦР на СТДБ и съпредседател на ТМСБ, членовете на ЦР на СТДБ: член-кореспондент проф. Георги Михов и дипломатът Илко Шивачев, Иванка Мечева, съпредседател на Тракийския женски съюз, представители на тракийци и граждани от цялата страна.

Съборът бе открит от Представителния народен женски хор при Тракийско дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора с художествен ръководител Петко Танев. Програмата продължи с водосвет, отслужен от отец Йордан Карагеоргиев и със слова на официалните гости и организаторите.

Зам.-кметът на Община Стара Загора Милена Желева заяви в словото си: „Много усилия струваше на целия екип на Община Стара Загора след миналогодишното прекъсване, с много заряд да възстановим обичаите от всички фестивал „Богородична стъпка“. Днес даваме началото на петнадесетото издание, в което акцент е детската и юношеската сцена на събора. Младите хора са онези, които осигуряват бъдещето ни, които ще пренесат в следващите години онова на което ще ги научим днес на тези сцени“.

От думите ѝ стана ясно, че се предвижда разширяване и връщането към първоначалния замисъл на СТДБ – съборът да бъде международен с участието на групи,

състави и индивидуални участници от тракийски райони, които са извън България като Гърция и Турция.

Поздрав към гостите и участниците отправиха зам.-министърът на туризма Мария Белколева, кметът на Старозагорските бани Станчо Станев, Красимир Преманов, председател на Съюза на тракийските дружества в България и Цанко Атанасов, председател на Тракийско дружество „Одринска епопея“, Стара Загора.

Изпълнителите през двата фестивални дни бяха оценявани от жури с председатели: доц. д-р Наталия Рашкова и доц. д-р Валентина Райчева от Институт за етнология и фолклористика при БАН и членове: академик Крум Георгиев, академик Кирил Тодоров, Христо Иванов, гл. художествен ръководител на Общински фолклорен ансамбъл „Загоре“ и Енчо Енчев, гл. художествен ръководител на детско-юношески фолклорен ансамбъл „Загорчета“ при община Нова Загора.

Бяха присъдени plakети за принос в съхранението и развитието на фолклора, детски plakети, награда на кмета за възрастни и наградата на кмета за детски състав, награда на Тракийско дружество „Одринска епопея“ Стара Загора, награда на Съюза на тракийските дружества в България и награда на Зонта клуб.

Съпътстващата програма на събора беше богата и интересна. Повече от 15 детски къта, творчески ателиета и работилници радваха малките посетители на събора. В тях те имаха възможност да тво-

рят хартиени пеперуди и шарени цветя, да рисуват с пясък фантазиите си, да оцветяват глинени съдове и др. А селският двор „Добра среща“ беше пъстра махала, където сръчни майстори представяха обреди и обичаи. На традиционната улица на занаятите занаятчий от цялата страна предлагаха ръчно

изработени предмети.

След приключване на конкурсната програма започна концерт на Берковския духов оркестър и Общинския фолклорен ансамбъл „Загоре“, след което последва традиционната демонстрация на нестинарски танц.

Наградата на кмета на Община Стара Загора от петнадесетото издание на Националния тракийски фолклорен събор „Богородична стъпка 2021“ отиде при НЧ „Просвета – 1908 г.“ – град Златоград. Наградата за кмета на Община Стара Загора за детски състав, която се връчва за първи път, отиде при школа за народно пеене „Зора – Зорничка“ при НЧ „Зора – 1982 г.“ – Хасково с художествен ръководител Иванка Топузова.

В продължение на два дни хиляди гости от цялата страна се насладиха на българските музикални, певчески, танцови и етнографски традиции, по време на събо-

ра, който се проведе в курортното селище Старозагорски бани.

Тази година съборът се отличил с участието на много детско – юношески и младежки танцови и певчески състави от цялата страна. Впечатляващо беше и присъствието на много млади семейства с деца, някои от които проявиха голям интерес към детските кътове.

Над 4 000 участници на две сцени си оспорваха и Наградата на Съюза на тракийските дружества в България, която бе присъдена на Ансамбъл за изворен фолклор „Капанска китка“ при НЧ „Просвета – 1883 г.“ – с. Гецово, общ. Разград.

Наградата на Тракийско дружество „Одринска епопея“ Стара Загора, от най-мощното фолклорно събитие в старозагорски регион беше присъдена на НЧ „Пробуда – 1906 г.“ – гр. Кермен, община Сливен.

Детско-юношески народен хор „Жарава“ при НЧ „Родина – 1860 г.“ – гр. Стара Загора, с ръководител Даниела Дюлгеров, получи Наградата на Зонта клуб.

Кр. Чахова, зам.-кмет на Община Стара Загора

Председателят на старозагорското тракийско дружество Ц. Атанасов приветства участниците в събора

Участници във фолклорния тракийски събор Богородична стъпка

102 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА СКУЛПТОРА ТРАКИЕЦ СТОЮ ТОДОРОВ (1919–1997)

На 24 август, т.г., се навършиха 102 години от рождението на скулптора тракиец Стою Тодоров, автор на паметници на Капитан Петко войвода.

Стою Тодоров е роден на 24 август 1919 г. в село Лъджакьой (днес Лутра, Гърция) в семейството на тютюноработниците Тодор и Мара Чолакови. Детските си години прекарва в Хасково.

По време на следването си в Художествената академия в София има шанса да попиwa знания от творци със световна слава като Иван Лазаров, Иван Фунев, Васка Емануилова и др. Работи предимно в монументалния и портретния жанр на скулптурата. Участва в изложби у нас, в Москва, Будапеща, Дрезден, преподава на студенти, получава званието „заслужил художник“. Негови творби днес се намират в Националната художествена галерия в София, и Кърджали.

Тракийци го помнят с паметниците на Капитан Петко войвода, два от които се открояват – този в Хасково и в Борисовата градина в столицата (1955 г.).

През ноември 2019 г., с решение на Съюза на тракийските дружества в България и със съдействието на Столична община, Община Свиленград, Агенция „Митници“, ГД „Гранична полиция“ бюст-паметник на легендарния войвода е поставен в Алеята на бележитите българи в София редом с паметниците на Ботев и Левски, а паметникът, дело на Стою Тодоров е преместен на държавната граница на Република България при едноименния граничен пункт с Гърция. Табела на български, английски и гръцки език разказва за подвизите на сина на Тракия.

При неговото откриване председателят на СТДБ Кр. Премянов заявява, че поставянето на този паметник има особено символично значение, което се състои в мястото и начина, по който е поставен - с поглед на Войводата към отнетото от България Беломорие, за освобождението на което той е посветил живота си и за да напомня на гръцките власти за необяснимия им отказ да бъде увековечена неговата памет с паметник или паметна плоча в родното му място - Доган Хисар (Есеми).

Поклон пред делото на Стою Тодоров!

• Паметник на Капитан Петко войвода на едноименния ГКП

НА 94 ГОДИНИ СИ ОТИДЕ ОТ ЖИВОТА ПОЛКОВНИК ОТ ЗАПАСА СОТИР ДОКТОРОВ-ЕДИН ОТ ВЪЗСТАНОВИТЕЛИТЕ НА СЪЮЗА НА ОФИЦЕРИТЕ И СЕРЖАНТИТЕ ОТ ЗАПАСА И РЕЗЕРВА ЕДИН ЖИВОТ ОТДАДЕН НА АРМИЯТА И НА ЗАПАСНОТО ВОЙНСТВО

ДОЦ. Д-Р ПЕТЪР НЕНКОВ

Полковник от запаса Сотир Докторов е роден в Пещера на 13 октомври 1927 г. в семейство на бежанци от Беломорска Тракия. Службата му, като офицер в БНА преминава в гарнизоните Бургас, Кърджали, Средец, Пловдив и София. Тринайсет години служи в щаба на 2-ра армия в Пловдив и 3 години в МНО. В продължение на 10 години е началник на ДНА Пловдив. По негово време ДНА Пловдив се превръща в любимо място за отход и културни развлечения на военнослужещите от Пловдивския гарнизон, родолюбиво огнище и ковачница за таланти в изкуството и културата. Над 2100 самодейци вземат участие в различни художествени формации и неизменно завоюват челните места в провежданите армейски прегледи за художествена самодейност. В продължение на шест поредни години, ДНА - Пловдив е първенец всред сродните културно просветни учреждения на Българската народна армия. По този повод, неговия началник, полковник Докторов е награден с три ордена „Кирил и Методий“ – 1, 2 и 3 степен. След преминаването си в запаса, през 1988г. е избран за председател на общинския и окръжен комитет на запасното войнство в Пловдив. През 1990 г. той участва в инициативата на група запасни офицери от Пловдивския

гарнизон и от МВР за възстановяването на Съюза на офицерите и сержантите от запаса. Четиристотин и осемдесет души се събират на общо събрание в Гарнизонния военен клуб (ДНА) и избират инициативен комитет от 25 члена за подготовка на Първия Учредителен конгрес на СОСЗ в София.

Полковник от запаса Докторов е избран за председател на Общинската организация на Съюза в Пловдив и няколко мандата я ръководи с вещина и такт. През 1995 г. Ообщинската организация на СОСЗ в Пловдив отбелязва своя пик. В нея се записват 3000 члена, организирани в 90 дружества и 24 клуба по интереси, всред които се открояват Клубът на МВР и Клубът на офицерите и сержантите, служили в щаба на 2-ра армия.

Създадени са общински организации и в други общини на Пловдивска област. Общинската организация в Пловдив се превръща в организация – еталон на СОСЗР и изиграва решителна роля в трудните години на прехода за опазване на обществения мир в града на тепетата.

Полковник от запаса Докторов не можа

да приеме спокойно факта, че дори след драстичното съкращаване на армията, се намират политици, които предлагат тя да бъде съкратена още. Това би я превърнало в жалка пародия на някога могъщата българска армия, неспособна да защитят суверенитета и териториалната цялост на родината.

Дейността на организацията по воен-

нопатриотичното възпитание е насочена към формирането на трайна любов към Отечеството и Българската армия. Честванията на национални и воинските празници се превръщат в хубава традиция. Те се организират съвместно с Тракийското дружество „Войвода Руси Славов“, Гарнизонния военен клуб, военните поделения от гарнизона и останалите военно-родолюбиви съюзи.

Подпомагането на болни и възрастни запасни военнослужещи в града на тепетата с безплатни лекарства, дрехи и обувки, отпуснати от благотворителни организации и фондации се посреща с благодарност на членовете на организацията.

Впоследствие полковник от запаса Сотир Докторов бе избран за почетен председател на Общинската организация на СОСЗР. Във връзка с 80-годишнината му, той бе отличен от Министъра на отбраната с награден знак „За върна служба под знамената“ – III степен, за дългогодишна служба в Българската армия и съществен принос в дейността на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва.

Такива бяха стъпалата от живота на полковник от запаса Сотир Докторов и почти всяко от тях бе свързано с мисълта за Българската армия и проблемите на запасното войнство.

ДЪЛБОК ПОКЛОН И ВЕЧНА ПАМЕТ!

СТАРОЗАГОРСКИТЕ ТРАКИЙЦИ ПОЛОЖИХА ЦВЕТЯ И ПРЕД ПАМЕТНИЦИТЕ НА ВОЙВОДИТЕ ГЕОРГИ КОНДОЛОВ И МИХАИЛ ГЕРДЖИКОВ В ЦАРЕВО НА ПЕТРОВА НИВА ТРАКИЙЦИ ПОЧЕТОХА СВЯТОТО ДЕЛО НА САМОЖЕРТВАТА ПРЕД ОЛТАРА НА ОТЕЧЕСТВОТО

На 21 август т.г. старозагорските тракийци от тракийско дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора с председател Цанко Атанасов участваха в отбелязването на 118 години от Илинденско-Преображенското въстание на Петрова нива.

На следващия ден бяха поднесени цветя пред паметниците на войводите Георги Кондолов и Михаил Герджиков в гр. Царево.

▪ Представители на ТД Одринска епопея, Стара Загора на Петрова нива 2021

▪ Старозагорските тракийци пред паметника на Михаил Герджиков в Царево

▪ Представители на ТД Царевец 2021 от В.Търново на Петрова нива

▪ Старозагорските тракийци пред паметника на Георги Кондолов в Царево

▪ Представители на ТД Б.Чавдаров, Харманли на Петрова нива

▪ Представители на ТД Лазар Маджаров, Сливен на Петрова нива 2021

▪ Представители на ТД Б. Чавдаров, Харманли на Петрова нива

▪ Тракийци на Петрова нива 2021

ПОДВИГЪТ НА ТРАКИЙЦИ НЯМА ЗАБРАВА

▪ Конгресната чета в Ясна поляна, която придружава делегатите на Петрова нива

СТОЯ ЯНЧЕВА, ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА СЕКЦИЯ „ТРАКИЙСКА ПАМЕТ“
ПРИ СДРУЖЕНИЕ
„ПК – ПРИСТАНИЩЕ БУРГАС“

Село Ясна поляна (Алан Кайряк) е сред селищата взели най-дейно участие в подготовката и провеждането на Илинденско-Преображенското въстание в Странджа и Източна Тракия. Близостта на селото до тогавашната българо-турска граница дава възможност то да играе ролята на главен пропускателен пункт за нелегалното преминаване на революционните дейци и пренасяне на оръжие по онова време.

За пунктов началник на Алан Кайряк тогава е определен представителят на местното Македоно-Одринско дружество и тогавашен кмет на селото Стамо Грудов, превърнал къщата си в място за складиране на оръжие – комитска казарма. За него тогавашният учител в селото Никола Венетов казва: „Къщата на

Стамо бе отворена за всекиго по всяко време“. Тук се обучават четите и от тук се пренася оръжието за поробена Тракия по време на въстанието. От тук потеглят първата и втората чета на Георги Кондолов и

четата на войводата Кръстю България за Странджанското Оборище – Петрова нива, с която пътуват и делегатите на Конгреса.

Алан Кайряк се превръща и в един от най-важните свързочни

възли по време на подготовката и провеждането на Илинденско-Преображенското въстание. През него минават съобщенията за дейността на революционните организации в Турция и отговорите от България. В селото често отсядат дейци на революционното движение в Одринско. Поетапно Алан Кайряк се превръща не само в пункт за изпращането на четници в Турция, но и пункт за посрещането на хиляди бежанци. Селото има важно значение и след разгрома на въстанието.

Тогавга, когато населението е подложено на насилия, масови убийства и опожаряване на цели български села, колоните от бежанци се отправят към българската граница. Войводите и четниците поемат охраната им. Една от колоните с бежанци се охранява от четата на Георги Кондолов, с войвода след

неговата смърт Михаил Даев и секретар младият едва навършил 20 години Паскал Иванов.

На 2 септември колоната преминава през границата, слиза в долината на Зеленковска река край Алан Кайряк, където се слива с друг поток от бежанци и се установява на бивак.

Тук в лъките на Зеленковска река край Алан Кайряк на 2 септември 1903 година рано сутринта младият секретар от четата на Георги Кондолов загива при нелепи обстоятелства. Скръбта на четниците и бежанците е голяма, отнасят го на пладнище близо до селото, край пътя до аязмото на свято място, каквото заслужава борецът за свобода.

И днес на тази дата групи тракийци идват тук под сенките на странджанската гора, в лъките на Зеленковска река, до гроба на комитата, за да сведат чела през подвига на героите.

ТРАКИЙКА

АНДРЕАНА ПЕЙЧЕВА

Авторката Андреана Пейчева е родена през 1963 г. в Бургас и за съжаление твърде рано си отива от този свят, само на 36 години! За краткия си житейски път обаче има издадени три стихосбирки. Първата „Вик“ излиза веднага след като Андреана завършва гимназия. Тя съдържа най-хубавите ѝ ученически стихове, някои от тях публикувани и във в. „Народна младеж“. Другите две стихосбирки „Преди да е дошла омразата“ и „Адажио на самотата“ излизат посмъртно благодарение на майка ѝ Мария Пейчева. Творчеството на младата поетеса е високо оценено от Недялко Йорданов, а Христо Фотев е неизменно до нея до самия край на творческия ѝ път. Съдбата е пощадила поетите и творците, защото макар и да не са сред нас, тяхното творчество остава във времето!

Чуя ли го, обръща ми се сърцето.
Този задъхан, гърлен вик на гайдата
и насечения глас на тъпана.
Има нещо езическо в кръвта ми,
останало от хилядолетията,
и тогава то се събужда.
Забравям, че съм Аз,
помня само, че съм тракийка.
Изправям се
и ходилата ми заситняват
бързо, по-бързо...
Чувам гласа на дедите
и не чувствам краката си –
те сами играят,
ръцете се извиват като лози,
гърбът ми се изпъва,
главата ми се вдига високо.
Сърцето ми блъска, душата ми пее.
В очите ми има див блясък.
Не помня коя съм.
Идвам от Тракия...

▪ Гробът на Паскал Иванов край село Ясна поляна

125 ГОДИНИ ОРГАНИЗИРАНО ТРАКИЙСКО ДВИЖЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

ЛИЧНОСТИТЕ, КОИТО НАПИСАХА ИСТОРИЯТА НА ТРАКИЙСКАТА ОРГАНИЗАЦИЯ В СТАРА ЗАГОРА

По повод на 90-годишния юбилей на Петра Мечева

ИВАНКА МЕЧЕВА-КОЛЕВА

Настоящата година е юбилейна за всички тракийци с отбелязване на 125 г. от организираното тракийско движение в България. Годината е юбилейна и за Петра Мечева – една от най-ярките личности на възродения след 1989 г. Съюз на тракийските дружества в България. През м. май тя отпразнува своя 90-годишен юбилей.

В навечерието на двете годишнини, в края на 2020 г. излезе нейната последна книга „Тракия не ще забравим – поглед към историята на Тракийската организация в Стара Загора“. В книгата си тя проследява сложния, криволичещ път на организацията. Прави впечатление факта, че във всеки тежък за тракийци исторически момент дружеството в Стара Загора успява да излъчи силен водач, който да проведе организацията през трудния момент. Благодарение на лидерите организацията остава сплотена и една от водещите сред организациите в страната.

Основател на тракийското дружество в Стара Загора е Никола Каишев. Той е една от личностите, оставили трайна следа както в историята на тракийското движение, така и в историята на град Стара Загора. Той е първият архитект, реализирал плана на Любор Байер за възстановяване на града след опожаряването му през Руско-турската война.

Никола Каишев е роден на 15.02.1863 г. (ст. стил) в родопското село Чокманово, Смолянско. Баща му е бил заможен човек, абаджия, силно патриотично настроен. Той е имал ясното съзнание, че трябва да изучи добре децата си. Своя син Никола той изпраща да учи основно образование в Пловдив и Варна, а след това в Държавната класическа гимназия в София. За получаване на професия Каишев завършва Софийската мрежова (геодезическа) школа в София. Следва обучение в Инженерната школа по пътно строителство в Санкт Петербург, Русия и в специализирана школа по железопътно строителство във Виена.

Тракийското дружество в Стара Загора трябва да се гордее, че има за основател един високо образован българин, владеещ няколко езика. В професионален план Каишев е сред най-плодовитите инженери в България в края на 19 и началото на 20 век. Като първи архитект на Стара Загора той реализира плана за възстановяване на града. По негови архитектурни планове са построени над 300 частни и обществени сгради. Градът се оказва тесен за неговия неспокоен, волен родопски дух и за неговата инженерна мисъл. На Никола Каишев Стара Загора дължи превръщането си в един от важните комуникационни центрове на Южна България.

По негови проекти, трасета и ръководство са изградени: първокласното шосе Стара Загора – Нова Загора, държавно второкласно шосе Стара Загора – Казанлък, държавно първокласно шосе Нова Загора – Твърдица – Елена. Трасирал е шосетата Казанлък – Сливен, Айтос – Провадия. Той построява уникалния мост на Змейовския проход и много други мостови съоръжения в Южна

■ Никола Каишев 1863–1953

България.

Инж. Никола Каишев, в изпълнение на клетвата, дадена при завършване на Инженерната школа в Санкт Петербург, при изпробване на мостовите съоръжения с товар, стои с високо изправена глава под сводовите на всеки построен от него мост, като в много от случаите е с цялото си семейство. За принос си към инженерното дело в България е награден с орден „Св. Александър IV степен“. През 2003 г. по предложение на ТД „Одринска епопея“ той е обявен посмъртно за почетен гражданин на Стара Загора. Този успешен българин е запазил дълбоко в сърцето си патриотични чувства, които е получил от своето семейство и от родопското Чокманово. Още като младеж той участва в Сръбско-българската война, където е награден с орден за проявена храброст. Когато през деветдесетте години на 19 век се поставя начало на организираното тракийско движение, през 1897 г. в Стара Загора се създава клон към дружество „Странджа“, Варна начело с Никола Каишев, а на 09.04.1899 г. във Върховния македонски комитет се регистрира самостоятелно тракийско дружество в гр. Стара Загора с председател Никола Каишев. Той е

председател (или зам. председател, когато дружеството е част от обединение с македонската организация) в периода, когато се подготвя и реализира Илинденско-Преображенското въстание и във времето, когато трябва да се приемат тежките последици от въстанието и от събитията от 1912 г. Това са дни и години, останали в паметта на тракийци като най-голяма трагедия.

През 1902 г. Никола Каишев е председател Македоно-Одринското дружество в Стара Загора. Той насочва цялата дейност към подготовка на въстанието. Целта му е да включи в подкрепа на великото дело не само тракийци и македонци, но и цялата старозагорска общественост. Стара Загора е един от градовете, определен като център за подготовка на въстанието и снабдителен център на оръжие. Тук се произвеждат бомби, които

■ Иван Антонов 1895–1942

по-късно получават името „одринки“. В работата по подготовка на въстанието Каишев успява да включи голяма част от ръководителите на града: офицери, които изнасят оръжие от казармите, служители железничари, които да помагат при превоза на оръжието и снабдяването. Значителни парични суми той издейства от Благотворителното дружество и Арменския комитет в Стара Загора.

Никола Каишев организира обир в складовите на своя приятел милионер Васил Златев. Складовете са пълни с пушки и патрони. След обира закана на Златев е, „че повече няма да играе шах с приятеля си Никола Каишев“.

Най-активните и ангажирани в подготовката на въстанието са тракийските и македонски бежанци. Те участват активно в работата на нелегалната бомболивница, организирана от председателя им.

Тракийци, под ръководството на Каишев, са в основата на формираните чети за въстанието. Градът дава много воеводи и четници, които участват във великото дело. Въстанието не успява, а последиците от него са жестоки. В града започват да пристигат бежански семейства. Като председател на тракийското дружество Никола Каишев се заема да устрои пристигащите, доколкото е било възможно. Част от семействата той настанява в хана на своя близък приятел Христо Мечев (моя пращяда). В същия този хан още от създаването на тракийското дружество се провеждат неговите сбирки.

През следващите години дейността на дружеството в Стара Загора има сериозен спад. Никола Каишев се оттегля ръководството на дружеството през 1912 г. Макар, че е навършил 49 години, той се включва като доброволец в Македоно-Одринското опълчение, ръководено от Михаил Герджиков за участие в Балканската война. За участието във войната Каишев отново е награден с медал.

Никола Каишев през целия си живот се е проявявал като личност с много висок морал. Заедно със собствените си деца, един син и три дъщери, той е отгледал, изучил и осигурил още пет сирачета. На едно от тези

деца той отделя половината от собствения си двор и там му построява дом. Като заможен човек той дарява на родното си село Чокманово имот, на който са изградени читалище и училище, дарява цялата си библиотека. Никола Каишев умира при нелеп инцидент през 1953 г.

След Балканската война тракийското дружество в Стара Загора на практика преустановява дейността си до момента, в който се явява следващата ярка личност в историята на дружеството. Това е Иван Антонов, който през 1920 г. възстановява тракийското дружество (през 1919 г. за кратко е изграден клон на бежанците от Тракия).

Иван Антонов е роден на 01.01.1875 г. в с. Каракасъм, Одринско. Баща му, макар и неграмотен е един от първите хора на селото. Няколко пъти той е разоряван и благодарение на находчивостта и работливостта си отново се е изправял. Той ясно е осъзнавал, че децата му трябва да се изучат и изпраща своите синове Иван и Христо да учат в българо-католическата гимназия в Одрин. Двете момчета завършват средното си

образование в това училище, като по време на гимназиалното си образование учат всички предмети на френски език. Така, завършвайки училище Иван Антонов владее френски, турски и български език. Той завършва гимназията с най-висок успех – превъзходен 13 и медал. Приема предложението да преподава български език в гимназията и работи в нея до закриването ѝ през 1915 г., общо 19 години. Като учител той съставя и издава българска христоматия за първи клас на училището. През 1902–1903 г. той превежда три романа на френския писател Христофор Гимид от френски на български език. След закриването на гимназията работи като преподавател на френски генерал в Карагач.

Иван Антонов, закърмен с идеята за свободата на България, се включва в образувания в Одрин комитет за подготовка на Илинденско-Преображенското въстание. Непрекъснато е следен от турските власти и през м. септември 1912 г. е арестуван заедно с брат си Христо и още 103 български учители от района, и е заточен в Измит, Мала Азия. Освободен е през м. май 1913 г.

Той остава вдовец с пет деца съвсем млад. Тръгва към България като напуска къщата си (оценена за 1265 златни лири), оставя покъщнината си и 130 дюлونا земя в землището на с. Каракасъм. Образован, високоинтелигентен, с богат житейски и организаторски опит, той застава начело на тракийското дружество в Стара Загора в тежък момент. След Ньойския договор в града пристигат много бежанци, които трябва да намерят нов подслон. Основната задача на възстановеното тракийско дружество е да помогне оземляването на пристигналите бежанци и да издигне глас срещу несправедливите Ньойски и Ангорски договори.

С много усилия, заедно с други членове на ръководството на дружеството, Иван Антонов успява да намери свободни общински места и да извоюва 120 парцела за тракийци (от тях 40 са за инвалиди и опълченци).

ЛИЧНОСТИТЕ, КОИТО НАПИСАХА ИСТОРИЯТА НА...

Продължение от 6-а стр.

За това помага и фактът, че той е назначен като секретар на старозагорско окръжно управление. От малките парцели (по 220 кв.м) се оформя тракийския квартал. За построяване на жилищата БЗК отпуска заем на тракийци до 50 000 лв с 12 % лихва.

През годините дружеството води активна политика срещу Ангорския договор с искане да се снабдят бежанците от Източна Тракия с актове за придобитите имоти като се опростят взетите заеми. Тракийци се обявяват срещу приет закон, според който заемите на пострадалите от войните са без лихва, местните граждани получават намаление на задълженията си от 20 до 40 процента, а бежанците от Източна Тракия не се считат пострадали от войните и не се третират като местните граждани.

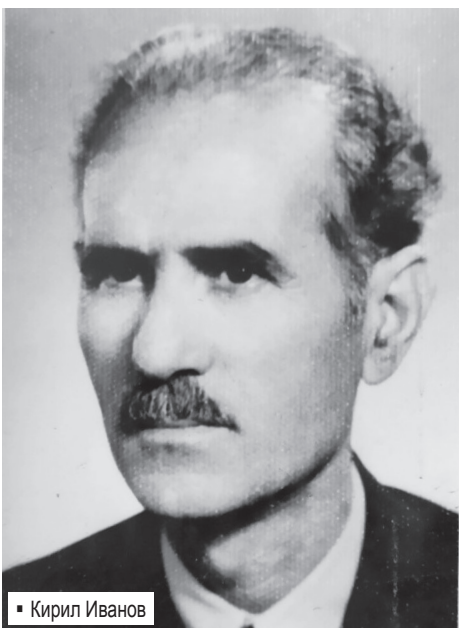
В годините, през които председател на дружеството е Иван Антонов, се създава тракийско младежко дружество „Одринска крепост“ в Стара Загора (1925 г.). Дружеството се сдобива със свой клуб, създава театрална трупа, която изнася в града, в околните села и близки градове представления на пиесите „Кървава песен“, „Нешастна фамилия“, „Потурчила се“. С приходите от представленията дружеството финансира дейността си. Стремешът на младите тракийци, активно подпомагани от Иван Антонов, е да убедят обществеността в правотата на тракийските искания. Младежите организират митинги в града, на които приемат протестни декларации до управляващите.

Най-голяма известност на тракийската кауза носи създадения футболен отбор „Тракийска слава“. В началото момчетата тренират с парцалени топки, а спортните им гашета се шият от съпругата на Иван Антонов. Постепенно отборът се превръща във водещ футболен отбор в Стара Загора, който редовно бие отбора на „Берое“ и всички заговарят за тракийци. Младите хора са твърдо убедени, че рано или късно Тракия ще бъде върната на България и се стремят да отдадат младежките си сили за това дело.

След 1930 г. Иван Антонов е избран както за председател, така и за секретар на тракийското дружество, но след преврата през 1934 г. дейността на тракийското дружество, вкл. и на младежкото замира. Иван Антонов умира сравнително млад на 67 години през 1942 г.

Промените в България през 1944 г. тракийци посрещат с възстановяване на тракийското дружество още през м. октомври с.г. Към проблемите от последната война са се прибавили и тези на новите бежанци от Западна Тракия, които подлжани от държавата се връщат по родните си места в Гърция. Но тракийци са отново излжани и отново бежанци. В годините 1944–1989 г. когато държавата превръща тракийските дружества в културно-просветна организация начело на тракийци се открояват личностите на Никола Петров, на Кирил Иванов и на Младен Чакърров.

Никола Петров е роден на 18.03.1908 г. в с. Булгаркьой, Кешанско, Източна Тракия. Едва петгодишен, той става свидетел на страшното клане в с. Булгаркьой, където е убит баща му. След много митарства майка му заедно с трите си деца се установява в Стара Загора. Едва 16 годишен Никола Петров се включва в тракийско спортно дружество „Бежанец“. За да подпомага семейството си започва работа като шивач. При създаването на младежко тракийско дружество

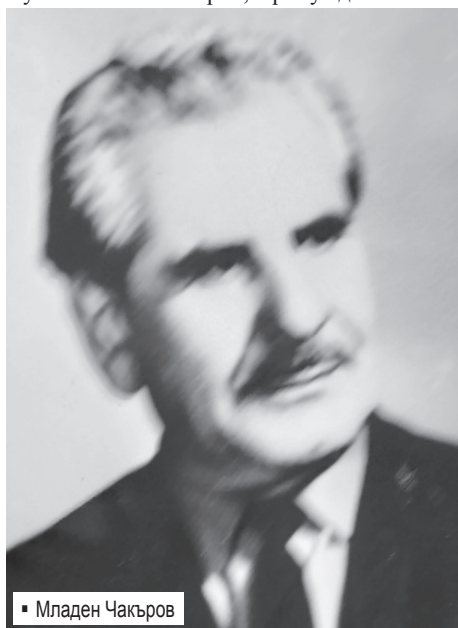
■ Кирил Иванов

той е избран за зам. председател, а по-късно и за председател на същото. От 1928 г. е секретар на тракийската организация в града. След възстановяване на тракийската организация през периода 1944–1952 г. той е председател на дружеството, а в годините до 1989 г. е в ръководството на дружеството като в някои години е избран и за председател. От 1992 г. до смъртта си е почетен председател на тракийското дружество в Стара Загора. Той е с богат организационен опит, бил е комендант на града, стопански ръководител в месопереработвателно предприятие „Родоп“ в гр. Стара Загора.

Кирил Иванов е роден през 1907 г. също в с. Булгаркьой, Кешанско. Семейството му е било богато, баща му е бил търговец, имали са хан и магазин. След събитията през 1912 г. баща му е убит, а майка му с децата тръгва за България. По пътя умира голямата ѝ дъщеря. В Стара Загора семейството няма никакви доходи и е принудено да живее с четири семейства в една стая, а децата едва са изхранвани. По спомени на Кирил Иванов (предадени от дъщеря му Маргарита Кирилова) децата са отивали до оградата на близката казарма с паничка в ръка и след като се нахранят войниците са им сипвали това което е останало във войнишките казани. Но тежката съдба не е сломила духа на Кирил. С годините той намира своя професионален път. След 1944 г. става директор на предприятието „Облекло и обувки“, управител на Търговското представителство на предприятието „Тракийско творчество“.

Кирил Иванов се включва активно в младежкото тракийско дружество още от неговото създаване. Той е един от активните футболисти. Кико, както са го наричали младежите, е избран за подпредседател на младежкото дружество през 1928 г., а през 1931 г. – за делегат на седмия конгрес на ТМС. Още през м. октомври 1944 г., след възстановяване на тракийската организация, той е сред възстановителите и на младежкото дружество. След 1952 г. (в различни години) той е избран за председател на тракийската организация в Стара Загора.

Младен Чакърров е роден на 08.05.1910 г. в с. Еникьой, Одринско. Когато семейството му бяга към България, принуждават майка

■ Младен Чакърров

му да остави тригодишния Младен в един шубрак за да може бежанската колона да се движи по-безшумно. Намира го негов съсед – бай Сотир, от същото село. Той прибира детето и на другия ден го дава на майка му. След много митарства семейството се установява в Стара Загора през 1924 г.

Младен Чакърров се включва към дейността на младежкото дружество през 1930 г. В годините 1972–1992 г. той е председател или зам. председател на тракийската организация. Дейността на тракийската организация след 1944 г. е силно ограничена от взетите държавни решения, особено след 1977 г. Въпреки това старозагорските тракийци под ръководството основно на посочените трима председатели, които се сменят през годините, са непрекъснато заедно при честване на годишнини, при посещение на свети за тракийци места. На практика през този период връзките между отделните дружества в страната са прекъснати. В тази обстановка дружеството в Стара Загора се опитва да събере тракийци от страната като организира мащабно честване на 77 г. от Илинденско-Преображенското въстание на Старозагорски минерални бани, на което присъстват над 1500 тракийци от цялата страна. През следващите години този тракийски събор става ежегоден.

Тракийското дружество търси различни форми за обединение на живущите в града тракийци. През 1973 г. се създава Родопска земеделска секция. За създаването ѝ Атанас Андреев, друг сърцат тракиец, издирва

родопчани като посещава къща по къща семействата и ги приобщава към каузата. След няколко години, през 1978 г. е създадена Странджанската секция. Тези секции съдействат за запазване паметта за Тракия и за присъединяване на нови членове от различните области.

През м. октомври 1984 г. се създава фолклорният състав към тракийското дружество, който вече повече 35 години съхранява тракийския фолклор. Групата е наградена със златна значка на четвърти национален републикански събор „Копривщица 1991 г.“, носител е на званието „Представителен хор“.

Основният принос на Никола Петров и Кирил Иванов към тракийското движение са

■ Никола Петров

успешните им усилия, продължили почти дванадесет години, свързани с изграждане на собствена база. През периода 1965–1977 г. двамата работят неуморно за реализиране на тази идея. И когато дружеството се сдобива със собствена сладкарница, тя е одържавена и е прехвърлена на ОК на Отечествен фронт. Препятствията през тези 12 години са много: държавните институции, постоянната промяна на цената на обекта.

Благодарение на разкритото предприятие „Тракийско творчество“ към Съюза и помощта от Тракийския съюз, изразяваща се в разрешение да се използва цялата печалба на предприятието за плащане на обекта, през 1997 г. тракийското дружество в Стара Загора се сдобива със собствена база, включваща сладкарница и клубно помещение. Тази база и в момента помага на ТД „Одринска епопея“ в Стара Загора да може да работи успешно без да изпитва сериозни финансови затруднения.

Никола Каишев, Иван Антонов, Никола Петров, Кирил Иванов и Младен Чакърров са личностите, които са превеждали тракийското дружество в Стара Загора през бурните, изпълнени с превратности години в периода 1899–1989. Благодарение на тях дружеството се е съхранило и след промените през 1989 г. отново се възражда и превръща в едно от водещите в страната, давайки своя принос за реализиране на национални идеи за съхранение на паметта за Тракия.

Продължава в следващия брой

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, чл. кор. на БАН Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНСКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ; Тодор КОПУЕВ
Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, тел. 02/986 71 26; факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044;
Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03;
Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

145 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АВТОРА НА „ЯСЕН МЕСЕЦ“

През септември 2021 година се навършват 145 години от рождението на войводата Яни Попов, автор на въстанически марш „Ясен месец“, който се е утвърдил като химн на Странджа и тракийци.

Войводата е роден на 27 септември 1876 година в лозенградското село Карахадър (Източна Тракия, днес в Турция). Син на видния духовен деец и революционер Никола Бъчваров и Параскева Милева Докова. Детството си Яни Попов прекарва в родното си село до трети клас, след което е заминава за една година в Одрин и после две години учи ковачество в Чорлу.

В началото на 1893 година Лазар Маджаров посвещава 17-годишния тогава Яни в българското революционно дело и го заклева като участник в тайния революционен комитет в родното му село.

През 1900 година става провалът с отвличането за откуп на богатия доктор Константин Керемидчиолу, потомък на погърчени средногорски българи, от четата на Георги Тенев от Мустафаша (Свиленград). След като е получен откупът от 800 златни турски лири, османската власт започва арести в Лозенградско и Бунархисарско.

Поради опасността да бъде арестуван Яни Попов бяга в Бургас. Там, подпомогнат от други бегълци от Тракия, той започва работа като кантонер по железопътната линия Бургас – Поморие. За революционната си дейност е осъден задочно заедно с брат си от Одринския военен съд на 101 години затвор.

Две години по-късно, през 1902 година, той се завръща нелегално по родните места с агитационната чета на Лазар Маджаров. Това всъщност е и началото на активната му дейност като комитета.

С четата обикаля селата в Лозенградско, изгражда нелегални комитети и „смъртни дружини“. По-късно Маджаров я разделя на три части, начело на всяка от които има войвода, отговарящ за определени села в региона. Така Яни Попов застава начело на едната част и се заема с възстановяването на старите и изграждането на нови революционни комитети в полските села в Лозенградска и Бабаескийска околия.

На конгреса на Петрова нива, проведен на 28 и 29 юни 1903 година, на който се взема решението за обявяването на въстанието в Тракия, Яни Попов участва като делегат и е определен за войвода на полския участък на Лозенградския революционен район. През последния ден на конгреса турски аскер попада на секретните постове, а четите на Яни Попов и Дико Джебев ги отблъскват. При изтегляне от района на конгреса четата

на Яни Попов попада на засада. Благодарение на помощта на четата на Цено Куртев турците са принудени отстъпят.

„През 1903 година – разказва войводата в спомените си, на 5 август стар стил, часът 4 сегашино време следобед (16 часа), аз обявих въстанието (Илинденско-Преображенското) в с. Каваклия, Лозенградско. Преди това изпратих във всички български села по един-двама четници да обявят въстанието заедно със смъртните дружини. В с. Ениджия наредих въстанието да се обяви с камбани. Така цялото поле под Лозенград – Бабаескийско, пламна. Всичките телефонни и телеграфни линии бяха прекъснати. Четниците ми, въстаналите от народа и аз се оттеглихме в Странджа планина. На върха Марковец, до с. Кула, бяхме посрещнати от Лазар Маджаров и другите чети.

Тук разпределихме четниците между войводите. След това унищожихме турското село Денгизово и разбойническото село Турско Кадиево. С четата си взех участие и (в битката) при Студената вода, наопадаща се на шосето от с. Дерекьой за Малко Търново, при което бяха посрещнати арнаутските пълчища, дошли чак откъм Качаник за по-

тушаване на въстанието в Странджа планина. Участвуваха също и при чифлика Мусачево, Малкотърновско.“

След потушаването на Илинденско-преображенското въстание Яни Попов действа с четата си из Странджа до Младотурската революция. През 1904 година войводата участва в тракийския конгрес във Варна. Участва в Балканските войни като след Междусъюзническата война в 1913 година се установява и живее в Ортакьой, днешен Ивайловград. Той е един от участниците в създаването и изграждането на Тракийската организация в защита интересите на тракийските бежанци, както и на първия събор на Петрова нива през 1928 година

Яни Попов умира на 20 януари 1945 година в Ивайловград, но остава завинаги в паметта на признателни тракийци. Днес името на Яни Попов носи Созополското тракийско дружество. Той е автор на химна на тракийската революционна борба „Ясен месец“. В оригиналният текст е отбелязано, че е написан в Странджа през 1904 година

В песента Яни Попов е възпял подвига на четата на тракийския войвода Пано Ангелов, която води кърваво сражение с турския аскер на 2 април 1903 година в

село Сърмашик (дн. с. Бръшлян, Малко Търновско). След предателство, четата е обградена от редовна турска войска, почти всички четници са избити, както и войводата Пано Ангелов.

Техният подвиг, както и героизма на всички българи, борещи се за свободата на Тракия остават в историята чрез песента „Ясен месец“.

„ЯСЕН МЕСЕЦ“

Ясен месец веч изгрява
над зелената гора.
в цяла Странджа роб запява
песен нова юнашка.
През потоци, реки, бърда,
нещо пълзи, застава
дал' е Юда самодива,
или луда гидия?
Не е Юда самодива,
нито върла гидия,
най- е чета от юнаци,
плашило за читаци.
Бързат, бързат да пристигнат
преди петли в Сърмашик,
да ги никой не угади
и ги подло предаде.
Пушка пукна, ек отекна
знак се даде за борба.
Бомби трещат, куршум пищи –
цяла Странджа веч ечи.
Но шпионско око мръсно
откъде ги съзряло –
тоз час тръгва и отива
на враг чета предава.
Денят мина мирно, тихо,
дойде нощта ужасна –
аскер селото загради
и четата заварди...
Съмна веч над селото,
изток пламна във зора,
пушка пукна, ек отекна,
знак се даде за борба.
Юнаците са сал петима,
един срещу стотина...
Бомби трещат, куршум пищи –
цяла Странджа веч ечи,
тиранинът е уплашен
от геройската борба.
Няма вече плахи роби,
има горди юнаци.
Гръм куршуми, гръм отново!
Скъпа кръв порой тече,
падат Пано, Равашола,
мрат народни синове.
О, Сърмашик, село славно
от юнашката борба!
О, Сърмашик, знаме ново
на тракийска свобода!